

CERTIFIKOVANÁ METODIKA

Sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v ČR a v zahraničí

Autoři: řešitelský tým projektu „Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání“ podpořeného Technologickou agenturou ČR v rámci programu OMEGA pod číslem TD010082

Metodiku vypracoval: řešitelský tým projektu „Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání“ podpořeného Technologickou agenturou ČR v rámci programu OMEGA pod číslem TD010082, ve složení:

Jan Vlach
Tomáš Kozelský
Ivo Baštýř
Milan Šlapák
Jaroslav Hála
Štěpánka Pfeiferová

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., <http://www.vupsv.cz/>

Metodika vznikla v rámci projektu aplikovaného výzkumu „Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání“ podpořeného Technologickou agenturou ČR v rámci programu OMEGA pod číslem TD010082 v úzké spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí

Uživatelem metodiky je Ministerstvo práce a sociálních věcí

Oponentní posudky zpracoval:

Odborný posudek: Mgr. Dalibor Holý, ředitel Odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí, Český statistický úřad

Posudek ze státní správy: Ing. Lubomír Jokel, Odbor analýz a statistik, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Metodiku vč. aplikace na desetileté časové řady podrobně popisuje monografie „Možnosti vytvoření jednotné metodiky sledování nákladů práce v ČR a v zahraničí (Návrh certifikované metodiky)“ / Jan Vlach, Tomáš Kozelský - Praha: VÚPSV, v.v.i., 2013. 117 s. ISBN 978-80-7416-113-1. Monografie shrnuje a uzavírá výsledky odborných diskuzí expertů zainteresovaných institucí, akademické sféry a sociálních partnerů.

Obsah

1. Cíle metodiky	5
1.1 Východiska	5
1.2 Cíle.....	5
2. Popis metodiky, srovnání se stávajícími postupy	6
2.1 Jednotné datové zdroje pro sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru.....	6
2.1.1 Náklady práce.....	6
2.1.2 Práce jako výrobní faktor (podíl práce na nákladech, jednotkové náklady práce)	7
2.2 Metody komplexního sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v ČR a v mezinárodním srovnání.....	7
2.2.1 Sledování nákladů práce.....	8
2.2.2 Propočet podílu práce na nákladech.....	8
2.2.3 Jednotkové náklady práce.....	9
2.2.4 Analýza vývoje jednotkových nákladů práce	12
3. Novosti postupů a jejich zdůvodnění	14
4. Popis uplatnění certifikované metodiky	15
5. Seznam použité související literatury	16
6. Seznam publikací, které předcházely metodice	20

Příloha

1. Cíle metodiky

Struktura nákladů práce, tj. poměr mezi mzdovou složkou (přímými náklady) a sociálně personálními nákladovými složkami (nepřímými, vedlejšími, náklady), odráží základní mechanismy rozdělovacích a přerozdělovacích procesů a ovlivňuje vztahy mezi zaměstnavateli, zaměstnanci, státem a jejich vzájemné aktivity. Úroveň nákladů práce ovlivňuje tržní postavení podnikatelských subjektů. Spolu s produktivitou a celkovými náklady, jejichž jsou součástí, v podstatné míře rozhodují o konkurenční pozici na globálním a evropském integrovaném trhu. V nadnárodním rozměru investoři při svém rozhodování přihlížejí ke komparativní pozici nákladů na práci a jejich proporci k produktivitě práce.

1.1 Východiska

Metodiky sledování nákladů práce, resp. využití práce, se v tuzemsku a v zahraničí liší podle dostupnosti dat a účelu sledování. Vzhledem ke dříve komplikovanému přístupu k relevantním údajům a složitosti propočtů využívají zahraniční i tuzemské instituce řadu různých a jednoduchých konjunkturálních ukazatelů. Za těchto podmínek je mezinárodní srovnání obtížné.

1.2 Cíle

Jednoduchými metodikami zpracovat vymezený okruh mezinárodně srovnatelných dat pro soustavné sledování pohybu nákladů práce a jejího místa v reprodukčním procesu. Na této bázi umožnit objektivní mezinárodní srovnání. Mezinárodní komparaci českých indikátorů a její interpretaci komplikuje proces zrealňování kurzu Kč a konvergence cenové a výdělkové hladiny ke standardům EU.

Certifikovaná metodika definuje:

- datové zdroje pro sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru,
- metodiku:
 - sledování nákladů práce,
 - propočtu podílu práce na nákladech,
 - propočtu jednotkových nákladů práce,
 - analýzy vývoje jednotkových nákladů práce.

Dílčí metodiky sledují:

- rychlou dostupnost dat v ČR a srovnatelných dat minimálně za země EU,
- jednoduchý a srozumitelný algoritmus,
- mezinárodní srovnatelnost výstupů, minimálně na úrovni EU,
- praktickou využitelnost v oblasti usměrňování ceny práce a volbě opatření hospodářské politiky,
- využitelnost v podnikové praxi.

2. Popis metodiky, srovnání se stávajícími postupy

Certifikovaná metodika definuje:

- datové zdroje pro sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru,
- metodiku:
 - sledování nákladů práce,
 - propočtu podílu práce na nákladech,
 - propočtu jednotkových nákladů práce,
 - analýzy vývoje jednotkových nákladů práce.

2.1 Jednotné datové zdroje pro sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru

Metodika využívá současnou dostupnost mezinárodně srovnatelných vstupních dat zejména z databáze Eurostatu.

2.1.1 Náklady práce

Pro tuzemské sledování nákladů práce přináší přesné a podrobné informace pravidelné roční šetření úplných nákladů práce realizované ČSÚ v souladu s metodikou Eurostatu. Data jsou dostupná se zhruba ročním zpožděním v rámci statistiky mezd a nákladů práce ČSÚ, řada Úplných nákladů práce, dostupné na: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prace_a_mzdy_prace.

Definice úplných nákladů práce a jejich struktury tak, jak je sleduje ČSÚ, je odvozená od metodiky Eurostatu, zejména od nařízení Rady (ES) č. 530/1999, o strukturální statistice výdělků a nákladů práce, od nařízení Komise (ES) č. 1737/2005, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 1726/1999, pokud jde o definici a předávání informací o nákladech práce a od nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 295/2008, o strukturální statistice podniků.

Mezinárodní komparace se opírá o výstupy čtyřletých zjišťování realizovaných Eurostatem a národními statistickými službami členských zemí a roční odhady. Prostor k tomu vytváří relativně jednotná metodika na základě normy ESA 95. Data jsou dostupná s více než ročním zpožděním na databázi Eurostatu: Population and social conditions - Labour market - Labour costs, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database. Výstupy podrobných šetření prováděných po 4 letech jsou k dispozici po více než 24 měsících od roku šetření na databázi Eurostatu: Population and social conditions - Labour market - Labour cost surveys, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database. Údaje za USA se metodicky liší od evropské praxe a nejsou na databázi Eurostatu dostupné.

Podrobné údaje o zdanění práce obsahují výstupy ročních šetření OECD publikované v řadě Taxing Wages. Ne všechny členské země EU jsou současně i v OECD a publikace neobsahují údaje za nečlenské státy.

2.1.2 Práce jako výrobní faktor (podíl práce na nákladech, jednotkové náklady práce)

Jednotlivé momenty reprodukčního procesu charakterizuje vyčerpávajícím způsobem ve vzájemné provázanosti soustava národních účtů (System of National Accounts) jako systém národohospodářských bilancí. Jednotný postup, který nadnárodní a národní statistické služby průběžně doladují, je východiskem i pro mezinárodní srovnání. Zejména v rámci zemí EU lze z údajů Eurostatu získat podrobné, věcně i metodicky srovnatelné údaje o výstupech, HDP a přidané hodnotě, o mezipotřebě, o spotřebě fixního kapitálu, popř. o hrubém a čistém provozním přebytku, o počtu pracovníků a zaměstnanců a o náhradách zaměstnancům. Národní účty obsahují i propočty relativní cenové hladiny a standardu parity kupní síly (PPS). Při respektování principu mezinárodní srovnatelnosti se vstupní údaje vč. ČR přebírají z databáze Eurostatu, Economy and finance - National accounts, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/data/database.

Chybějící údaje o zaměstnanosti v USA lze čerpat z U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis; dostupné na <http://www.bea.gov/index.htm/>. Srovnatelná data o zaměstnanosti z národního účetnictví za země mimo EU jsou obtížně dostupná.

Náhrady zaměstnancům zahrnují v základním schématu náklady zaměstnavatele na mzdy a platy z titulu zaměstnání osob, bez personálních nákladů, daní a dotací. Na rozdíl od statistiky práce však národní účty do náhrad zaměstnancům zahrnují veškeré odměny, které zaměstnanec obdrží v souvislosti s výkonem práce. Vedle „oficiálních mezd“ sem patří požitky a neoficiální odměny (např. spropitné, černé mzdy). Obdobně jako ve statistice práce nesledují národní účty údaje o množství vynaložené práce sebezaměstnanými v hodnotovém vyjádření.

Nevýhodou národního účetnictví je relativní neaktuálnost šetřených dat. Komplex dat za běžný rok Eurostat zveřejňuje s více než ročním odstupem a v dalších letech jej zpřesňuje.

2.2 Metody komplexního sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v ČR a v mezinárodním srovnání

Metodika předpokládá jednotné metody pro vyhodnocení zdrojů dat v problémových okruzích:

- sledování nákladů práce,
- propočtu podílu práce na nákladech,
- propočtu jednotkových nákladů práce,
- analýzy vývoje jednotkových nákladů práce.

2.2.1 Sledování nákladů práce

Náklady práce z makroekonomického pohledu představují souhrn nákladů spojených s fungováním výrobního faktoru práce a reprodukcí ekonomických a sociálních vztahů.

Problémy ve sledování hospodářské činnosti sebezaměstnaných, tedy i jejich nákladů práce, se v běžné statistické praxi odrážejí v zúženém operacionistickém pojetí nákladů práce, tj. v redukci nákladů práce vynaložených na zaměstnance. Náklady vynakládané zaměstnavateli na zaměstnance průběžně sledují evropské statistické služby za národní ekonomiku a v strukturálních průnicích. Statistika sektoru samostatné výdělečné činnosti chybí.

Pro tuzemské sledování nákladů práce přináší přesné a podrobné informace pravidelné roční šetření úplných nákladů práce realizované ČSÚ. Mezinárodní komparace se opírá o výstupy čtyřletých zjišťování realizovaných Eurostatem a národními statistickými službami členských zemí a roční odhady. Prostor k tomu vytváří relativně jednotná metodika na základě normy ESA 95. Drobné rozdíly v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi odrážejí striktní právní vymezení mzdy a platu jako odměny za práci.

Postup při mezinárodním srovnání údajů ČSÚ za ČR s ostatními daty za země EU vykazované Eurostatem vyžaduje úpravu hodnot ročně zjištěných průměrných úplných nákladů práce ze strany ČSÚ na metodiku Eurostatu:

- v letech mezi celoevropskými šetřeními pro tuzemskou potřebu využívat údaje ČSÚ ze šetření úplných nákladů práce,
- v mezinárodním ročním srovnání v rámci EU využívat publikovaná data o nákladech práce (labour costs) odhadnutá Eurostatem,
- při mezinárodním srovnání průměrné výše českých nákladů práce podle Eurostatu vzít v úvahu absenci zemědělství, rybářství a lesnictví ve sledování Eurostatu (průměrné náklady práce vykazované Eurostatem jsou tradičně o 1 % vyšší než úplné náklady práce za ČR sledované ČSÚ),
- v rámci EU by mezinárodní porovnání struktury nákladů práce mělo zohlednit fakt, že položka „Total wages and salaries“ obsahuje sociální požitky v metodice ČSÚ zahrnované do nepřímých nákladů práce (strukturální rozdíl v intervalu 1,5-2 % podílu na nákladech práce); porovnání struktury nákladů práce vykazované Eurostatem a ČSÚ obsahuje příloha.

Podrobné analýzy zdanění práce vycházejí ze šetřených ročních dat, která zveřejňuje OECD v řadě statistik Taxing Wages. Nevýhodou toho postupu je, že všechny členské země EU nejsou současně i v OECD a publikace neobsahují údaje za nečlenské státy. Celkový objem nákladů práce sledovaných OECD je metodicky nesrovnatelný se šetřením Eurostatu a tím i s ČSÚ.

2.2.2 Propočtení podílu práce na nákladech

Význam propočtu podílu práce na nákladech vystupuje zejména v ekonomikách, které tradičně vykazují nízkou cenu práce, jako např. Česká republika. Odborná literatura ani nadnárodní instituce charakteristiky tohoto typu nesledují. Řešitelé zpracovali metodiku, která vychází z údajů národního účetnictví a jejíž výstupy jsou v rámci zemí EU srovnatelné.

Práce je v národním účetnictví oceněná ve vztahu k zaměstnancům, bez účasti sebezaměstnaných. Ostatní výrobní činitelé se vážou na celkovou zaměstnanost vč. sebezaměstnaných a pracovníků v šedé ekonomice. Často užívaný indikátor smíšeného důchodu nelze považovat za cenu práce OSVČ, zahrnuje „podnikatelskou mzdu“ a část určenou na investice. Za zjednodušujícího předpokladu stejného ocenění práce zaměstnanců a sebezaměstnaných lze propočít podíl nákladů práce na nákladech vyjádřit jako náklad na jednotku v přepočtu na pracovníka.

Formalizace strukturálních vztahů nákladů práce a ostatních výrobních faktorů v podmínkách dostupných dat národních účtů, algoritmus výpočtů podílu práce na nákladech (PPN) v běžném roce:

$$PPN = \frac{\frac{NZ}{zam}}{\frac{MS}{prac} + \frac{NZ}{zam} + \frac{O}{prac}} * 100 \Rightarrow \frac{\frac{NZ}{zam}}{\frac{MS}{prac} + \frac{NZ}{zam} + \frac{HPP - \check{C}PP}{prac}} * 100,$$

kde:

- PPN* podíl práce na nákladech v daném období,
- NZ* nominální náhrady zaměstnancům z národního účetnictví v daném období,
- zam* počet zaměstnanců z národních účtů v národním konceptu v daném období,
- N* náklady v běžných cenách v daném období,
- MS* mezipotřeba v běžných cenách z národních účtů v daném období,
- prac* celková zaměstnanost, počet pracovníků v národním konceptu z národních účtů v daném období,
- O* odpisy v běžných cenách, resp. spotřeba fixního kapitálu z národních účtů v daném období,
- HPP* hrubý provozní přebytek v běžných cenách z národních účtů v daném období,
- ČPP* čistý provozní přebytek v běžných cenách z národních účtů v daném období.

Vzhledem k časté nedostupnosti dat ohledně spotřeby fixního kapitálu je náhradním řešením rozdíl mezi hrubým a čistým provozním přebytkem.

Výstupem navrženého algoritmu je úrovnový indikátor. Další rozvinutí uvedeného postupu otevírá prostor pro využití v oblasti usměrňování ceny práce, resp. pro vyhodnocení dopadů zdanění práce na náklady, popř. na zisk.

2.2.3 Jednotkové náklady práce

Ukazatel jednotkových nákladů práce (JNP) se řadí mezi jedny ze stěžejních makroekonomických ukazatelů, je kompozitním vyjádřením nákladových tlaků v dané ekonomice plynoucích z pracovní síly. Sledují jej centrální banky za účelem predikce míry inflace (nákladový faktor inflace) nebo výpočtu efektivního měnového kurzu. Řadí se mezi jedny z hlavních indikátorů konkurenceschopnosti ekonomiky, odvětví a podniků. Slouží jako jeden z faktorů při rozhodování o přímých zahraničních investicích.

Odborná literatura obecně definuje jednotkové náklady práce jako podíl ceny práce na výstupu v přepočtu na srovnatelnou jednotku (počet pracovníků,

2. Popis metodiky, srovnání se stávajícími postupy

zaměstnanců, odpracovaná doba). Aplikace definice jednotkových nákladů práce se v praxi mezi jednotlivými institucemi liší, co se týče ocenění práce, výpočtu produktivity, či vyjádření výstupu ve stálých nebo běžných cenách. Pod pojmem jednotkové náklady práce, popř. jednicové náklady práce, se skrývají různé obsahy v závislosti na účelu a potřebě institucí, které indikátor propočítávají. Obdobná situace nejednotných metodik výpočtu a interpretace je i v ČR.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. v letech 2004-2013 vyvinul algoritmus propočtu úrovnového indikátoru reálných jednotkových nákladů práce, které definuje jako podíl průměrné ceny práce vyjádřené náhradami zaměstnancům na zaměstnance a HDP na jednoho pracovníka v běžných cenách v národní a evropské cenové hladině (metodika umožňuje zpracování i v cenové hladině v místě realizace vyrobeného zboží a služeb). V propočtu za odvětví se produktivita počítá z přidané hodnoty. Obdobně se postupuje i na podnikové úrovni, produktivita je však vyjádřena za zaměstnance. Metodu základního schématu zpracoval rakouský Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche.

Zvolený postup předpokládá, že cena práce a produktivita je stejná pro zaměstnance a pro sebezaměstnaného. Propočty provádí na bázi úrovnového ukazatele. Podklady přebírá ze systému národních účtů. Zvolená metodika umožňuje srovnání mezi jednotlivými subjekty, např. mezi národními ekonomikami, odvětvími, na základě srovnatelných dat Eurostatu. Odborná literatura ani nadnárodní instituce charakteristiky úrovnového typu podílu práce na nákladech systematicky nesledují. Propočet úrovnového ukazatele reálných jednotkových nákladů práce umožňuje zachytit zatím nestandardní proporce (z hlediska konkurenceschopnosti zajímavé) ve využití práce v české ekonomice a jejich změny v souvislosti s konvergencí cenové hladiny.

Pohyb jednotkových nákladů práce je odrazem vývoje ceny práce a produktivity. V mezinárodních srovnáních však zřetelně vystupují specifika národních ekonomik, hospodářských a sociálních politik. Zvolenému sociálnímu modelu odpovídá i zdanění práce, tj. cena práce. Cena práce zaměstnance koresponduje nejen s proporcemi na trhu práce a s národní produktivitou, ale i s národní cenovou hladinou. Přes proces vzájemné konvergence v důsledku zákona jediné ceny vykazují cenové úrovně v jednotlivých zemích výrazné rozdíly.

Za těchto podmínek nemají národní měny a náhrady zaměstnancům stejnou kupní sílu. Měnová politika a situace na finančních trzích často desynchronizuje pohyb kupní síly měny a směnného kurzu. Jednotkové náklady práce v národní cenové hladině a v cenové hladině referenčního státu se liší. Z tohoto pohledu je třeba sledovat úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a v paritě kupní síly. Českou praxi v období konjunktury po připojení k EU charakterizovala stagnace až mírný pokles jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a růst v paritě kupní síly v relaci k EU. Porovnání obou indikátorů umožňuje posuzovat význam cenové konvergence, resp. pohyb konkurenceschopnosti.

Jednotkové náklady práce v národní cenové hladině:

$$JNP_{nc} = \frac{NZ_Y}{\frac{zam}{HDP_{Ync}} \cdot prac} * 100 ,$$

kde:

- JNP_{nc} jednotkové náklady práce v národní cenové hladině,
 NZ_Y nominální objem náhrad zaměstnancům v daném období v měně Y z národních účtů,
 zam průměrný počet zaměstnanců v daném období z národních účtů v národním konceptu,
 HDP_{Ync} hrubý domácí produkt, resp. hrubá přidaná hodnota v měně Y v národní cenové hladině v běžných cenách z národních účtů,
 $prac$ průměrný počet pracovníků v daném období z národních účtů v národním konceptu.

V odvětvových analýzách se používá indikátor hrubé přidané hodnoty.

Náhrady zaměstnancům a HDP, resp. hrubá přidaná hodnota, předpokládají vyjádření ve stejné měně. Výsledek propočtu po přepočtu směnným kurzem na jinou měnu, s ohledem na relativní charakter indikátoru jednotkových nákladů práce, se neliší.

Jednotkové náklady práce v paritě kupní síly (v cenové hladině srovnávaného trhu, např. EU, USA):

$$JNP_{PPP} = \frac{\frac{NZ_X}{zam}}{\frac{HDP_{PPP}}{prac}} * 100 ,$$

kde:

- JNP_{PPP} jednotkové náklady práce v PPP HDP ve srovnávané zemi,
 NZ nominální objem náhrad zaměstnancům v daném období v měně země X (srovnávané země) z národních účtů,
 zam průměrný počet zaměstnanců v daném období z národních účtů v národním konceptu,
 HDP_{PPP} hrubý domácí produkt, popř. hrubá přidaná hodnota, v daném období z národních účtů v paritě kupní síly (PPP) země X (srovnávané země) v běžných cenách,
 $prac$ průměrný počet pracovníků za dané období z národních účtů v národním konceptu.

Z pohledu významu evropského trhu jsou významné jednotkové náklady práce v evropské cenové hladině po přepočtu na standard parity kupní síly (PPS) EU-27. Údaje o výstupu v PPS vystihují relace mezi zeměmi EU, popř. USA. Sledování výstupových charakteristik (HDP a přidaná hodnota) v PPS reaguje na snadnou dostupnost v rámci systému národních účtů v databázi Eurostatu:

$$JNP_{PPS} = \frac{\frac{NZ_{EUR}}{zam}}{\frac{HDP_{PPS}}{prac}} * 100 ,$$

2. Popis metodiky, srovnání se stávajícími postupy

kde:

JNP_{PPS}	jednotkové náklady práce v PPS,
NZ	objem nominálních náhrad zaměstnancům v daném období v EUR z národních účtů,
zam	průměrný počet zaměstnanců v daném období z národních účtů v národním konceptu,
HDP_{PPS}	hrubý domácí produkt, v PPS v běžných cenách v daném období z národních účtů, popř. přidaná hodnota, publikované Eurostatem,
$prac$	průměrný počet pracovníků za dané období z národních účtů v národním konceptu.

V odvětvových analýzách se používá jako ukazatel výstupu hrubá přidaná hodnota.

Porovnání ukazatele v národní cenové hladině a v paritě kupní síly HDP odráží dopady pohybu kurzu a inflace na konkurenceschopnost v podmínkách zvoleného trhu.

Současná kvalita databáze Eurostatu, její provázanost s národními statistickými daty a relativně snadná dostupnost potřebných údajů umožňuje v podmínkách české ekonomiky s ohledem na mezinárodní komparaci v rámci EU:

- provádět propočet úroňového ukazatele reálných jednotkových nákladů práce (tento postup umožňuje zachytit zatím nestandardní proporce ve využití práce v české ekonomice),
- s ohledem na mezinárodní srovnatelnost a jednotu vstupních dat využívat data národních účtů publikovaná Eurostatem,
- při výpočtu produktivity (jmenovatel) na úrovni národní ekonomiky vycházet z HDP v běžných cenách, na úrovni odvětví z přidané hodnoty v běžných cenách,
- v podmínkách nízké srovnatelné cenové hladiny k EU-27 uvádět hodnotu, resp. vývoj, jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a v PPS,
- s ohledem na proces průběžného ladění údajů národních účtů aktualizovat propočty za minulá léta,
- chybějící údaje o zaměstnanosti v USA čerpat z U.S. Department of commerce, nebo z databáze Evropské komise AMECO.

Nevýhodou uvedené metodiky je zhruba dvouleté zpoždění v publikaci vstupních dat. V intervalu 25-26 měsíců po konci hodnoceného roku Eurostat zveřejňuje předběžné údaje a za dalších 12 měsíců je zpřesňuje. Často i po tomto termínu dochází k průběžné revizi vykázaných hodnot.

2.2.4 Analýza vývoje jednotkových nákladů práce

Konjunkturální ukazatele jednotkových nákladů práce, zejména strukturální indexy, postihují s ohledem na potřeby provozujících institucí význam pohybu ceny a množství práce vzhledem k vývoji ekonomického výkonu a makroekonomických proporcí. Významu jednotlivých faktorů se analytici soustavně nevěnují. Z porovnání mezinárodních pramenů vyplynula nejednotnost metod analýzy faktorů pohybu jednotkových nákladů práce.

České jednotkové náklady práce v národní cenové hladině a v paritním vyjádření zatím vykazují rozdílné trendy. V paritním vyjádření nízké jednotkové náklady rostou směrem k úrovni v národní cenové hladině, které korespondují s proporcemi v ostatních tradičních tržních ekonomikách. České podniky na mezinárodních trzích postupně ztrácejí výhodu nízké ceny práce.

Rozbor faktorů jednotkových nákladů práce vychází z indexového rozkladu na přímo úměrný vztah jednotkových nákladů práce k růstu náhrad zaměstnancům, relativní cenové hladiny (v relaci k EU) a pracnosti, resp. nepřímo úměrný vztah k růstu produktivity práce:

$$I_{PPP}^{JNP} = I^{JNP} * I^{CPL} = I^N * I^{PRA} * I^{CPL} = \frac{I_{Kč}^N}{I^{ER}} * I^{ER} * I_{Kč}^{PRA} * I^{CPL} = \frac{I_{Kč}^N}{I^{ER}} * \frac{I^{ER}}{I_{Kč}^{PRO}} * I^{CPL},$$

když:

$$PRA = \frac{prac}{HDP} = \frac{1}{PRO} = \frac{1}{\frac{HDP}{prac}},$$

kde:

I_{PPP}^{JNP} roční index JNP v paritě kupní síly srovnávané země (např. v PPS),

I^{JNP} index JNP v národní cenové hladině,

I^{CPL} index změny srovnatelné cenové hladiny ke srovnávané zemi,

I^N index průměrné náhrady na zaměstnance v domácím konceptu z národních účtů,

I^{PRA} index pracnosti v národní cenové hladině z národních účtů,

$I_{Kč}^N$ index průměrné náhrady v Kč,

IER index změny kurzu Kč k měně srovnávané země,

$I_{Kč}^{PRA}$ index pracnosti v národní cenové hladině v Kč,

PRA pracnost jednotky HDP, popř. přidané hodnoty,

PRO HDP (popř. přidaná hodnota)/pracovník,

HDP hrubý domácí produkt, popř. přidaná hodnota v případě odvětví,

$prac$ počet pracovníků v domácím konceptu z národních účtů.

Rozklad je možné využít v libovolném časovém horizontu.

3. Novosti postupů a jejich zdůvodnění

Metodiky sledování nákladů práce, resp. využití práce, se v tuzemsku a v zahraničí liší podle dostupnosti dat a účelu sledování. Vzhledem ke dříve komplikovanému přístupu k relevantním údajům a složitosti propočtů využívají zahraniční i tuzemské instituce řadu různých a jednoduchých konjunkturálních ukazatelů. Za těchto podmínek je mezinárodní srovnání obtížné. Interpretace indikátorů ceny práce a postavení práce jako výrobního faktoru v běžné tuzemské a zahraniční praxi vykazuje výrazné rozdíly v závislosti na datových zdrojích a jejich zpracování.

Jednoduchá metodika, která se opírá o jednotné zdroje, je podkladem pro soustavné sledování pohybu nákladů práce a jejího místa v reprodukčním procesu, umožňuje objektivní mezinárodní srovnání a vyhodnocení dopadů hospodářské politiky na utváření ceny práce jako výrobního faktoru. Metodika zohledňuje proces zrealňování kurzu Kč a konvergence cenové a výdělkové hladiny ke standardům EU.

Jednotná metodika sleduje:

- rychlou dostupnost dat v ČR a srovnatelných dat minimálně za země EU,
- jednoduchý a srozumitelný algoritmus,
- mezinárodní srovnatelnost, minimálně na úrovni EU,
- praktickou využitelnost v oblasti usměrňování ceny práce a volbě opatření hospodářské politiky.

Uvedené algoritmy při respektování jednotného datového zdroje mohou odstranit nedorozumění v interpretaci klíčových indikátorů v oblasti nákladů a ceny práce mezi odbornou veřejností a mezi sociálními partnery. Podnikatelská sféra při využití jednoduchých algoritmů bude mít k dispozici jednoznačné podklady k volbě obchodní a investiční strategie.

4. Popis uplatnění certifikované metodiky

Jednotná metodika sledování nákladů práce a postavení práce v reprodukčním procesu umožňuje soustavné sledování problematiky utváření ceny práce v ucelené a vzájemně provázané podobě. V praxi MPSV se osvědčila roční publikace sledovaných indikátorů v časovém horizontu 5 let při zpětné aktualizaci dat z národních účtů a z celoevropského šetření nákladů práce. Vyčerpávající informace o výši průměrných nákladů práce, jejich struktuře a o práci jako výrobním faktoru ve zvolené časové řadě dává komplexní sledování:

- nákladů práce v ČR a ve sledovaných zemích (EU),
- podílu daní (sociálního a zdravotního pojištění) na nákladech práce v členských zemích OECD, min. v zemích EU,
- podílu práce na nákladech ve sledovaných zemích (EU, popř. USA),
- jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině ve sledovaných zemích (EU, popř. USA),
- jednotkových nákladů práce v evropské cenové hladině (EU) ve sledovaných zemích (EU, popř. USA),
- analýzy vývoje jednotkových nákladů práce v ČR ve srovnání s EU, popř. USA, za zvolené časové období.

Přibližování ceny práce v ČR ke standardům EU se bude v dlouhodobém časovém horizontu při dodržování proporcí pohybu produktivity práce a průměrného výdělku odehrávat v procesu konvergence cenové struktury a relativní cenové hladiny k tržním proporcím EU. Postupné zavírání nůžek mezi směnným kurzem a kupní silou Kč ponese v relacích světových trhů relativní i absolutní zdražování práce v ČR. Při dnes dosažené více než 70% cenové hladině by již měli sociální partneři při mzdových vyjednáváních přihlížet nejen k vývoji inflace a produktivity v tuzemsku, ale i k pohybu ceny práce v konkurenčních ekonomikách a k vývoji českého makroekonomického rámce v relaci k EU (k inflačnímu diferenciálu a ke změnám směnného kurzu). Z tohoto hlediska je jednotná metodika sledování ceny práce jako výrobního faktoru podkladem pro jednání sociálních partnerů.

Jednotlivé metody lze použít i separátně při analýzách dílčích problémových okruhů, např. cena práce, produktivita práce a konkurenceschopnost odvětví, varianty zdanění práce a ekonomická efektivnost.

5. Seznam použité související literatury

1. Bart van Ark, Erik Monnikhof: Productivity and unit labour cost comparisons: a database, International Labour Office, Ženeva 2000, ISBN 92-2-112176-3
2. Baštýř, I.: Příjmy osob samostatně výdělečně činných In: Průša, L. a kol.: Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti. Praha: VÚPSV, 2006, ISBN 80-87007-33-6, s. 110-138, dostupné na: http://www.vupsv.cz/index.php?p=publikace_proj&projekt=124&search=no&site=default
3. Czesaná V., Kadeřábková A., Spěváček, V. a kol.: Ročenka konkurenceschopnosti České republiky. Praha: Centrum ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu a Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání Národního vzdělávacího fondu 2005, ISBN 80-86730-01-8
4. ČSÚ: Databáze Ročních národních účtů, dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.vysledek?mylang=CZ&hl_text0=dom%E1c%ED+koncept
5. ČSÚ: Metodické vysvětlivky k výkazu ÚNP 4-01, dostupné na: <http://apl.czso.cz/pll/vykwww/pdfsoub?xid=6543&xtyp=H>
6. ČSÚ: Příjmy a životní podmínky domácností 2011. Praha, 2012, kód e-3012-12, dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/3012-12>
7. ČSÚ: Statistická ročenka 2012, ČSÚ 2012. Kód 0001-12
8. ČSÚ: Úplné náklady práce za rok 2010, Praha: ČSÚ, 2011, kód e-3112-11, dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3112-11>
9. ČSÚ: Vyhláška č. 306/2010 Sb., Příloha č. 1 ÚNP 4-01 Výkaz o úplných nákladech práce, dostupné na: http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/unp_4_01_2011
10. ČSÚ: Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika, dostupné na: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29
11. ČSÚ: Statistická ročenka České republiky 2011, Praha: ČSÚ, 2012, kód e-0001-11, dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/0001-11-2010>
12. ČSÚ: Statistický metainformační systém, Ukazatele, dostupné na: <http://apl.czso.cz/iSMS/ukazdet.jsp?fnazev=pr%E1ce&fid=609>
13. ČSÚ: Quarterly National Accounts Inventories, Praha: ČSÚ, 2008, dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_\(hdp\)](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_(hdp))
14. ČSÚ: Quarterly National Accounts Inventories, Praha: ČSÚ, 2008, dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_\(hdp\)](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_(hdp))
15. ČSÚ: Vyhláška č. 306/2010 Sb. o Programu statistických zjišťování na rok 2011, Příloha č. 1, ÚNP 4-01 Výkaz o úplných nákladech práce, dostupné na: http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/unp_4_01_2011

16. ECB: Monthly Bulletin. ECB 2004, č. 9.
Dostupné na: <http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200409en.pdf>
17. European Communities: Measuring progress toward a more sustainable Europe, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2005, ISBN 92-894-9768-8, dostupné na:
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/sustainable_europe_2005.pdf#page=28
18. Eurostat: ESA 95, European system of accounts ESA, Eurostat 2005, dostupné na:
<http://circa.europa.eu/irc/dsis/nfaccount/info/data/esa95/esa95-new.htm>
19. Eurostat: Labour costs annual data, Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS), dostupné na:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/lcan_esms.htm
20. Eurostat: Labour costs survey 2008, dostupné na:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
21. Eurostat: Labour Cost Survey 2012, Eurostat's arrangements for implementing the Council Regulation 530/1999 and the Commission Regulation 1737/2005, Directorate F: Social Statistics and Information Society, May 2012
22. Eurostat: Metadata, CONCEPTS AND DEFINITIONS, Eurostat's Concepts and Definitions Database, dostupné na:
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=DSP_GLOSSARY_NOM_DTL_VIEW&StrNom=CODED2&StrLanguageCode=EN&IntKey=16705085&RdoSearch=BEGIN&TxtSearch=&CboTheme=16713662&IsTer=&IntCurrentPage=74&ter_valid=0
23. Eurostat: Monthly labour costs , dostupné na:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database
24. Eurostat: Purchasing power parities, Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS), dostupné na:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/prc_ppp_esms.htm
25. Eurostat - Structural Indicators, Table - General Economic Background (ecobac), Indicators: Labour productivity per person employed / per hour worked, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/Annexes/nama_esms_an2.htm
26. Eurostat: Unit labour cost growth, dostupné na:
http://europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos/reference/display.do?screen=detailref&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE/economy/main/strind/ecobac/eb050
26. Eurostat: Real unit labour cost growth, dostupné na:
http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&s

5. Seznam použité související literatury

27. Evropská komise: Annex, Regulation (EC) No 450/2003 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, Official Journal of the European Union, L. 69/5
28. Evropská komise: Directorate - General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities: Employment in Europe 2007, European Commission. Luxembourg 2007. ISBN 978-92-79-06669-6
29. Evropská komise: Economic and Financial Affairs, AMECO, Nominal Labour Costs, dostupné na:
http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm
30. Evropská komise: Economic and Financial Affairs, Ekonomická databáze a ukazatele, dostupné na:
http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/index_cs.htm
31. Evropská komise, Směrnice č. 450/2003
32. Evropská komise a Rada (ES): nařízení č. 295/2008 o strukturální statistice podniků
33. Fassmann, M.: Mezinárodní srovnání úrovně mezd (nákladů práce) a produktivity práce s vyspělými evropskými zeměmi. *Pohledy 6/97*, s. 23-52
34. Hájek M., Mihuka J.: Analýza vlivu souhrnné produktivity faktorů na ekonomický růst České republiky. *Politická ekonomie 57*, 2009, č. 6, s. 740-753. ISSN 0032-3233
35. Havlik, P.: Unit Labour Costs in the New EU Member States. Vienna, WIIW 2005, January, Statistical Reports, No. 1.
36. Havlik, P.: Unit labour costs in the new EU member states, *Statistika č. 4/2005*, ISSN 0322-788x
37. Havlik, P.: Unit labour costs, exchange rates and responses to the crisis, Monthly Report No. 7/2010, WIIW, s. 4- 12
38. Hinze, J., Brück, C., Danckwerts, R. F., Wohlers, E.: Aussagefähigkeit internationaler Arbeitskostenvergleiche. Methodische Grundlagen, empirische Ergebnisse und wirtschaftspolitische Schlußfolgerungen, HWWA Studies No. 42, Hamburg Institute of International Economics (HWWA), Hamburg, 1998
39. Holý, D.: Index nákladů práce v ČR a v EU, *Statistika 6/2002*, ISSN 0322-788x, s. 199-205
40. IDW: Produktivität und Lohnstückkosten im internationalen Vergleich, Berlin, IW-trends 3/2004
41. ILO/KILM: Key Indicators of the Labour Market, KILM Indicators 1-20, dostupné na: <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/index.htm>
42. Jílek J. a Vojta, M.: Vypovídací vlastnosti změn jednotkových pracovních nákladů a souvisejících ukazatelů, *Statistika č. 4/2001*, ISSN 0322-788x , s. 178-189

43. Komise (ES): nařízení č. 1737/2005, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 1726/1999, pokud jde o definici a předávání informací o nákladech práce a od nařízení Evropského parlamentu
44. OECD: MEI Comparative Methodological Analysis, Supplement 3, Wage Related Statistics, OECD 2003
45. OECD, Eurostat: Methodological manual on purchasing power parities, European Communities / OECD, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006, ISSN 1725-0048, ISBN 92-79-01868-X, dostupné na:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-BE-06-002
46. OECD: Taxing Wages 2010 - 2011, OECD 2012, ISBN 978-92-64-17327-9
47. Průša, L. a kolektiv: Sociálně-ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti (Sborník analýz sociálně-ekonomického postavení osob samostatně výdělečně činných v české společnosti a v zemích Evropské unie), Praha: VÚPSV, 2006, ISBN 80-87007-33-6, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
48. Průša, L., Baštýř, I., Brachtl, M., Vlach, J.: Sociálně-ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných v české společnosti. Praha: VÚPSV, 2008, ISBN 978-80-7416-011-0
49. Rada (ES): nařízení č. 530/1999 o strukturální statistice výdělků a nákladů práce
50. Sixta, J.: Odhady spotřeby fixního kapitálu, *Statistika* č.2/2007, ISSN 0322-788x, dostupné na: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c2/sixta.pdf>
51. Spěváček, V. a Hájek, M.: Česká ekonomika v roce 2009, Scientia et Societas, č. 2/10, NEWTON Books, a.s., ISSN 1801-7118
52. U.S. Department of commerce, Bureau of Economic Analysis; dostupné na: <http://www.bea.gov/index.htm>
53. Zákon č. 262/200 Sb., zákoník práce

6. Seznam publikací, které předcházely metodice

1. Baštýř I., Prušvic, D., Vlach, J.: Náklady práce, Praha: VÚPSV, 2004, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
2. Baštýř I.: Úroveň a pohyb nákladů práce, nominálních a reálných mezd v ČR a vybraných členských státech EU v letech 2000 a 2006. (monografie zaměřená na mezinárodní komparaci) - Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. ISBN 978-80-7416-021-9, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
3. Kozelský, T., Prušvic, D., Vlach, J.: Monitoring nákladů práce (návrh, pilotní ověření). Praha: VÚPSV, 2005, ISBN 80-87007-16-6, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
4. Kozelský, T., Vlach, J.: Náklady práce v ČR, *Národohospodářský obzor* č. 3/2006, dostupné na: <http://nho.econ.muni.cz/rocnik-2006/3>, ISSN 1213-2446
5. Kozelský, T.: Monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie. Bulletin No 1. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2007. ISBN 978-80-87007-52-5, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
6. Kozelský, T.: Monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie. Bulletin No 2. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. ISBN 978-80-87007-90-7, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
7. Kozelský, T.: Monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie. Bulletin No 3. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2009. ISBN 978-80-7416-034-9, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
8. Kozelský, T., Vlach, J.: Konvergence ceny práce v ČR k evropským standardům a její využití v letech 2000-2008 (jednotkové náklady práce a podíl práce na nákladech). Praha: VÚPSV, v.v.i. 2010, ISBN 978-80-7416-080-6, dostupné na: <http://praha.vupsv.cz/>
9. Vlach J.: Konvergence české výdělkové hladiny k úrovni EU. *FÓRUM sociální politiky*, 2010, č. 3, s. 2-10, ISSN 1802-5854
10. Kozelský, T., Vlach, J.: Labour Costs, Unit Labour Costs and the Labour's Share in Costs in the Czech Republic in 2000 to 2008. Praha: RILSA, 2011. ISBN 978-80-7416-079-0, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
11. Kozelský, T., Vlach, J.: Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce po připojení ČR k EU. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2010. ISBN 978-80-7416-073-8, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
12. Kozelský, T., Vlach, J. Trendy vývoje nákladů práce, zdanění práce, podíl práce na nákladech a jednotkové náklady práce v letech 2005-2010, Praha: VÚPSV, v.v.i. 2012, ISBN 978-80-7416-108-7, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>

13. Kozelský, T., Vlach, J.: Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize - Praha: VÚPSV, v.v.i., 2011. ISBN 978-80-7416-091-2, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
14. Prušvic, D., Vlach, J.: Jednotkové náklady práce - analýza vývoje a úrovně, Praha: VÚPSV, 2006, ISBN 80-87007-11-5, dostupné na <http://www.vupsv.cz/>
15. Vlach, J., Kozelský, T.: Náklady práce a jejich struktura v ČR v období konjunktury po roce 2000. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2010. ISBN 978-80-7416-076-9, dostupné na: <http://www.vupsv.cz/>
16. Vlach, J., Kozelský, T.: Možnosti vytvoření jednotné metodiky sledování nákladů práce v ČR a v zahraničí (Návrh certifikované metodiky). Praha: VÚPSV, v.v.i., 2013. ISBN 978-80-7416-113-1, dostupné na <http://www.vupsv.cz/>

Příloha

Struktura úplných nákladů práce sledovaných ČSÚ a nákladů práce sledovaných Eurostatem

Labour costs - Eurostat		úplné náklady práce - ČSÚ	
kód	položka	kód	položka
		1	mzdy a platy za vykonanou práci
D11	Wages and salaries		
D111	Wages and salaries (excluding apprentices)		
D1111	Direct remuneration, bonuses and allowances		
D11111	Direct remuneration, bonuses and allowances paid in each pay period		tarifní mzdy
			příplatky za přesčasovou práci
			ostatní příplatky (mzdová zvýhodnění) a doplátky
			odměny za pracovní pohotovost
			mzdy ostatní
			naturální mzdy vyjádřené v penězích
D11112	Direct remuneration, bonuses and allowances not paid in each pay period		odměny vyplácené pravidelně
			odměny podle výsledků hospodaření
			odměny hrazené ze zisku
			mimořádné výplaty nevázané na výsledky hospodaření
D1112	Payments to employees savings schemes		0,64*příspěvky ve formě podnikového spoření, prodeje akcií
D1113	Payments for days not worked	2	náhrady mzdy za dovolenou
			náhrady při překážkách na straně zaměstnance
			náhrady mzdy za svátky
		1 a 2	přímé náklady práce
D1114	Wages and salaries in kind	3	sociální požitky
D11141	Company products (optional)		rozdíl mezi náklady na výrobu a tržbami z prodeje zaměstnancům
D11142	Staff housing (optional)		příspěvek na bydlení
D11143	Company cars (optional)		počet osobních aut i k soukromým účelům
D11144	Stock options and share purchase schemes (optional)		0,36*příspěvky ve formě podnikového spoření, prodeje akcií
D11145	Other (optional)		příspěvky na stravování
			výdaje ze sociálního fondu pro sociální účely
D112	Wages and salaries of apprentices		podíl oddílu z ostatních osobních nákladů
D12	Employers' social contributions (total)	4	sociální výdaje/náklady

Labour costs - Eurostat		úplné náklady práce - ČSÚ	
kód	položka	kód	položka
D121	Employers' actual social contributions (excluding apprentices)		
D1211	Statutory social security contributions		platba zákonného pojistného
D1212	Collectively agreed, contractual and voluntary social-security contributions		výdaje na úhradu nadstandardních programu soc. pojištění
D122	Employers' imputed social contributions (excluding apprentices)		
D1221	Guaranteed remuneration in the event of sickness		další vyrovnání za dobu nemoci plac. zaměstnavatelem
			náhrady mezd po dobu nemoci
D1222	Employers' imputed social contributions for pensions and health		
D1223	Payments to employees leaving the enterprise		odstupné
D1224	Other employers' imputed social benefits		ostatní sociální dávky
			náhrady za prostoje na straně zaměstnavatele
D123	Employers' social contributions for apprentices		podíl oddílu z ostatních osobních nákladů
D1 celkem	Compensation of employees		
		5	personální náklady/výdaje
D2	Vocational training costs		náklady na školení zaměstnanců
			náklady na výchovu učňů
D3	Other expenditure		náklady na nábor zaměstnanců
			náklady na pracovní oděv, uniformy, „ošatné“
			ostatní personální náklady
		6	daně a dotace
D4	Taxes		daně a sankce související se zaměstnáváním lidí
D5	Subsidies received by the employer		dotace
		3 až 6	nepřímé náklady
D1 až D5 = D	Labour costs	1 až 6	úplné náklady práce

Zdroj: Eurostat: Labour Cost Survey 2012, Eurostat's arrangements for implementing the Council Regulation 530/1999 and the Commission Regulation 1737/2005, Directorate F: Social Statistics and Information Society, May 2012, ČSÚ: Metodické vysvětlivky k výkazu ÚNP 4-01, dostupné na: <http://apl.czso.cz/pll/vykwww/pdfsoub?xid=6543&xtyp=H>, ČSÚ: Úplné náklady práce za rok 2010, ČSÚ Praha 2011, kód e-3112-11, dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3112-11>, ČSÚ: Vývoj úplných nákladů práce v letech 1994-2008, Úvod, ČSÚ Praha 2009, kód w-3113-9, dostupné na: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/3113-09>, s. 5, překlad a zpracování VÚPSV spolu s ČSÚ